

MANCOMUNITAT
DE CATALUNYA

REGIM JURÍDIC

REGIM JURÍDIC

Juny 1918

RF-4-28

1.522 64/14

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

MANUSCRITS DE CATALUNYA

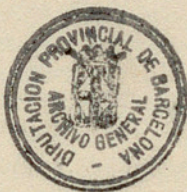
MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

DECLARACIÓ RELATIVA
AL RÈGIM JURÍDIC DE
CATALUNYA

ACORDS DE L'ASSEMBLEA
DEL MES DE MAIG DE 1918

BARCELONA
JUNY 1918

R. 1089

IMPRESA DE LA CASA DE CARITAT MONTALEGRE, 5

DECLARACIÓ RELATIVA AL RÈGIM JURÍDIC DE CATALUNYA

S. S. el Papa Benet XV, per la constitució «Providentissima Mater», datada a Roma el dia de Pentecostès de l'any proppassat, promulgà la nova compilació canònica que té per títol *Codex Iuris canonici Pii X Pontificis Maximi, iussu digestus, Benedicti Papa XV auctoritate, promulgatus*, ordenant que des del dia en què comencés a regir es consideressin derogades totes les anteriors, així com els costums no ajustats a lo estatuït en sos cànons 25 a 30, i que entrés en vigència el dia de Pentecostès, o Pasqua granada, d'aquest any, que s'escau a ésser el dia 19 del present mes de maig.

Pel capítol 40 de les Corts de Barcelona de 1599,¹ confirmatori d'un ordre d'aplicació preexistent, i a sa vegada confirmat per l'article 42 del Decret de Felip IV, segons la computació castellana el V d'aquest nom, de 16 de gener de 1716, anomenat Decret de Nova Planta,² i pel 12 del Codi civil espanyol avui vigent, el Dret canònic té a Catalunya el caràcter de primer supletori del català, i hi és aplicable, en son

1. *Constituciones y altres Drets de Catalunya*, vol. III, llibre I, tít. XXX, Constit. únic.

2. *Novísima Recopilación*, llib. V, tít. IX, llei I.

defecte, per a judicar les qüestions civils;* i per aquest motiu, la promulgació esmentada podria ésser causa que novament es produís en la vida jurídica catalana una greu pertorbació, que és d'alt patriotisme esforçar-se en fer des d'ara impossible.

Per a aconseguir-ho, el Consell Permanent proposa a l'Assemblea que faci la declaració i prengui els acords subsegüents.

* * *

* a) Axi be statuim, y ordenam ab loatio, y approbatio de la present Cort, que los Doctores del Real Confell hajan de decidir y votar les causes que portaran en la Real Audientia conforme, y segons la dispositio dels Vfatges, Constitutions, y Capitols de Cort, y altres drets del present Principat, y Comtats de Rossello, y Cerdanya, y en los casos que dits Vfatges, Constitutions, y altres drets faltaran, hajan de decidir les dites causes segons la dispositio del Dret Canonic, y aquell faltant del Civil, y Doctrines de Doctores, y que no les pugan decidir, ni declarar per equitat, fino que sia regulada, y conforme a les regles del dret comu, y que aportan los Doctores sobre materia de equitat. — *Felip II en la I Cort de Barcelona*, any 1599, cap. XL. *Constitutions y altres Drets de Catalunya*, vol. I, llib. I, tit. XXX, Constit. únic.

b) 42. — En todo lo demás que no está prevenido en los capítulos antecedentes de este decreto, mando se observen las constituciones que antes había en Cataluña; entendiéndose, que son de nuevo establecidas por este decreto, y que tienen la misma fuerza y vigor que lo individual mandado en él. — *Novísima Recopilación*, llib. V, tit. IX, llei I.

c) Art. 12. — Las disposiciones de este título, en cuanto determinan los efectos de las leyes y de los estatutos y las reglas generales para su aplicación, son obligatorias en todas las provincias del Reino. También lo serán las disposiciones del título 4.º, libro 1.º.

En lo demás, las provincias y territorios en que subsiste derecho foral, lo conservarán por ahora en toda su integridad, sin que sufra alteración su actual régimen jurídico, escrito o consuetudinario, por la publicación de este Código, que regirá tan solo como derecho supletorio en defecto del que lo sea en cada una de aquéllas por sus leyes especiales. — *Código civil español*.

L'exactitud de la declaració no pot ésser més evident.

El Dret canònic no s'aplica, a Catalunya, a la regulació de la vida civil, per pacte amb l'Església, sinó tant sense intervenció seva, que en el transcurs del temps la seva aplicació s'ha confirmat, restringit, i fins arribat a prohibir totalment, sense ombra de protesta ni advertiment per part de la potestat que la regeix.

Amb absoluta independència de la Santa Seu, Jaume I la prohibí per la constitució «Encara statuim»,¹ no avenint-se amb la prohibició, el poble, per mitjà del costum, la restablí de nou, amb l'amplitud que la seva conveniència li va aconsellar; lliurement les Corts catalanes estudiaren l'oportunitat de prohibir-la altra vegada, en les seves tan famoses com infecundes sessions de 1632;² sense pactar amb l'Església, sinó per la raó única que Catalunya la sostenia, Felip IV, reconeixent de fet l'hegemonia de la mateixa voluntat catalana que tant s'esforçava en atuir, la restablí en el ja citat Decret de Nova Planta; i al promul-

1. Encara statuim ab Confell dels fobredits, que leys Romanas, o Gotigas, drets, e decretals en causas seculares no sien rebudas, admesas, judicadas, ne allegadas, ne algu legista gos en Cort secular advocar, fino en causa proprie, axi que en la dita causa no sien allegadas leys, o drets fobre dits, mas sien fetes en tota causa secular allegations, segons los vfatges de Barcelona, e segons las aprovadas costumas de aquell loc, ahont la causa fera agitada, e en defalliment de aquells, sie proceit, segons seny natural, los Judges encara, en las causas seculares no admetan legistas Advocats, axi com deffus es dit. — *Jaume I a Barcelona, any 1251. Constitutions y altres Drets de Cathalunya*, vol. III, llib. I, tit. VIII, Constit. únic.

2. Xammar, *De ofic. judic. et advoc. P. I.*, Qüest. XVI, n.ºs 1 a 15.

gar-se el Codi civil espanyol de 1889, fou confirmada novament, sense que ningú entengués que per a fer-ho es necessitava la cooperació de la potestat eclesiàstica.

Si, doncs, no ha estat en cap moment l'Església, sinó la potestat civil la que ha determinat la seva aplicació, no pot ara decidir que continuï o no, o derogar-la, una decisió de la Santa Seu.

D'altra part, el Dret canònic no vigeix a Catalunya per ésser el Dret de l'Església, sinó per la ben diversa raó d'ésser el que més adequadament satisfà determinades necessitats jurídiques nostres.

Fins suposant que la raó històrica de les seves primeres aplicacions hagués consistit en aquesta d'ésser el de l'Església, fa segles que el Dret canònic hauria estat eliminat del règim jurídic català, si tal raó segona no hagués justificat constantment les seves aplicacions.

Perquè en una terra en què la iniciativa en les qüestions de regulació civil per Dret públic està en mans d'unes Corts democràtiques,¹ i per Dret privat en la del mateix poble,² no és possible que una llei

1. El poder legislatiu en l'antic règim català residia no en el Rei, sinó en les Corts amb el Rei, de manera que aquest no podia legislar per si sol; la iniciativa legislativa, de dret, era tant del Rei com de les Corts, i de fet era preponderament exercida per aquestes. Les lleis eren considerades un pacte entre el poble, representat per les Corts, i el Rei. — Callís, *In extravag. Curiar.*, cap. I, n.º 3, i cap. II, n.ºs 3 i 4. Marquilles *In usat. «cum dominus»*, col. IV. Oliba, *De jure fisci*, cap. I, n.º 17. Mieres *Apparatus in II, Cur. Barchin.*, cap. XXX, n.º 44.

2. A Catalunya el costum té força de llei fins contra la llei. — «Consuetudo semper accipi pro lege...», Francisco Ferrer, *Observantiarum Sacri Regis Senatus Cathalonía*, p. XXVIII, n.º XX. «Consuetudo enim etiam est jus ex non

sostingui la seva vigoria durant diverses centúries, si la raó de la seva subsistència és extrínseca a la seva pròpia manera d'ésser; sols n'hi ha una de força prou potent per a sostenir-la, que és l'excel·lència de la mateixa llei per a satisfer les necessitats jurídiques del que se l'apropia; i, en efecte, que a Catalunya el Dret canònic s'hi ha sostingut per aquesta bondat, ho diu amb prou eloqüència el fet que tan esplendorosament triomfés d'una prohibició expressa de Jaume I, el rei de més alt prestigi i popularitat que ha regit la nació catalana.

També s'aplicaren a Catalunya el Dret gòtic i el dels francs, i gairebé en els nostres dies el compilat a «Las Partidas», i tots tres han perdut la seva aplicabilitat, perquè la seva brèvola vigència no fou fecundada per l'adhesió espiritual de les gents catalanes;* amb tot i tenir tots tres a son favor la raó, que no

scripto resultans». Socarrat, *In Commem.*, p. 576, n.º 24. «Nullum enim est jus mere positivum quod consuetudine mutari non possit». Socarrat, *Id.*, p. 328, n.º 16. «Lex per consuetudinem tollitur. Mieres *Apparatus super Constít.*» *Collatio VII*, cap. I, n.º 24. «...quia nullum jus est impositum quin consuetudinem non possit mutari». Ripoll, *Regalium tractatus*, cap. XXXIX, n.º 138, etc.

* Marquilles conviene también en la inobservancia del Código godó desde la época notada, con excepción de los referidos seis casos, pero es de dictamen que ni aun en aquellos seis casos debieran haberse seguido las leyes godas. Mieres al contrario, en la *colac.* II, cap. 4, a n. 46, contra la opinión manifestada anteriormente, sostiene que debían estar en su vigor las leyes godas, atribuyendo a ignorancia de ellas el que no estuviesen en observancia.

Pero en cuanto a lo que dice Marquilles, es de saber que si bien en algunos casos se observó lo dispuesto en las leyes godas tué no porque se dispusiese en aquellas leyes, sino porque por costumbre se adoptó la disposición de las mismas; habiéndose continuado en el código municipal como tales costumbres algunas con esta misma denominación y otras con

té el canònic, d'ésser Dret propi d'un poder amb jurisdicció civil en territori de Catalunya.

Si, doncs, la raó de vigència del canònic no és ésser el Dret amb què es regeix l'Església, sinó que satisfà determinades necessitats jurídiques nostres, no pot motivar la seva derogació civil, a Catalunya, el fet que l'Església derogui la seva llei, o substitueixi els seus textos, sinó el que els textos apropiats deixin de satisfer les necessitats civils que han motivat la seva aplicació.

En la mateixa situació en què es troba avui Catalunya amb el canònic, es trobà un dia amb el Dret romà, com gran part de les nacions que poblen l'Europa.

Arreu ha tingut vigència el «Corpus Juris civilis» promulgat per Justinià com a llei d'unes terres en les quals va ésser derogat al cap de relativament breu temps: caigué l'Imperi que Justinià regia, fou desorganitzada la constitució social dels seus territoris, caigueren les seves institucions, les seves lleis, i fins la seva cultura, i, no obstant, les terres d'occident han continuat vivint les seves institucions i aplicant els textos de les seves lleis derogades, perquè el que anaren a cercar en elles no foren les lleis de l'Imperi, sinó les que satisfieien llurs necessitats.

I així també Polònia, que al publicar-se a França el «Code Napoléon», se l'aproprià com a llei civil nacional, ha continuat i continua avui encara aplicant-lo sense acceptar ni aplicar les successives modificacions que el seu text primitiu ha sofert a França.

el nombre de usages. — Traducción al castellano de los Usages, etc., por Don Pedro Nolasco Vives y Cebriá, vol. I, pàg. 90.

I així igualment, una part del regne de Grècia, la constituïda per les set illes anomenades jòniques, o sigui per les terres de Cefalònia, Corfú, Santamaura, Itaca, Paxi, Cèrigo i Zante, viu encara al present i aplica el Dret civil de les de l'antiga República de Venècia, en les quals fa llargs anys que han estat derogades o substituïdes.

Mai s'ha considerat que una potestat diversa de la que exerceix directament la sobirania en un territori, pugui destruir el seu règim jurídic, substituïnt els textos que l'integren per altres.

I si s'admetés que la promulgació del «Còdex» per si mateixa, automàticament, altera el règim jurídic català, i substitueix els seus textos per altres, s'admetria també el principi, absolutament renyit amb els més elementals fonaments del Dret públic, de què un poder legislador que no té jurisdicció civil sobre un territori pot alterar el seu règim civil.

Per això precisament, el Dret canònic hi té vigència, no per les promulgacions que successivament n'hagi fet l'Església, sinó perquè la sobirania jurídica catalana se'l va fer seu, o el va confirmar com a seu, qui l'exercia.

D'aquí que, sota el punt d'obrir del Dret públic, aquesta qüestió arriba a tenir l'evidència d'un postulat.

La Constitució de 1599 va consagrar com a llei supletòria catalana el Dret canònic vigent en 1599; en una discussió acadèmica podria algú discutir si el declarat vigent per l'Església amb posterioritat al 1599 s'hauria de considerar o no comprès en aquesta acceptació; però el que no té possibilitat, ni tan sols de plantejament, és la idea que pugui considerar-s'hi el promulgat per la Santa Seu després del Decret de

Nova Planta, que va matar la facultat legislativa catalana, i estancar les fonts del nostre Dret.

Des d'aquesta data el Dret canònic promulgat per la Santa Seu pot ésser incorporat al règim jurídic de Catalunya per assimilació, és a dir, per mitjà del costum fet viu per les gents catalanes, o per una promulgació expressa del poder legislatiu que exerceixi la potestat civil a Catalunya, però no d'altra manera; i és evident que ni s'ha pogut formar costum sobre l'aplicació de textos d'un «Còdex», la vigència del qual comença el 19 de maig d'aquest any, ni aquesta promulgació civil s'ha fet.

* * *

Altrament, a l'estudiar el mateix «Còdex», salta a la vista l'especial cura que ha tingut la Santa Seu en inspirar-se en aquests principis, fent tot el que estava en les seves facultats per evitar les perturbacions que portaria l'entendre que es podien aplicar els contraris.

Perquè a l'ordenar la seva confecció, al dictar regles per a portar-la a cap, i especialment al promulgar-lo, és a dir, en tots els documents amb què l'ha preparat i realitzat, ha fet constar d'una manera categòrica que al recopilar i ordenar les seves lleis, ho feia exclusivament per al seu règim propi.*

* Pius X, al Motu proprio «Arduum sane», — datat el dia de la festa de Sant Josep de 1904, — amb què va ordenar que es fes el «Còdex», diu: «Probe autem intelligentis ad instaurationem in Christo ecclesiasticam disciplinam conferre maxime, qua recte ordinata et florente uberrimi fructus deesse non possunt, ad ipsam singularem; quadam sollicitudine studia Nostra animumque convertimus». — Acta Sanctæ Sedis, Roma ex Typographia Polyglotta, S. congr. de propaganda fide 1903-1904, vol. XXXVI, pàg. 549.

El Cardenal Gasparri al «Prefatio» de l'edició oficial del

El mateix interès de l'Església ho aconsellava; perquè així com la seva doctrina és, ha estat i serà sempre la mateixa per a totes les nacions, la seva disciplina es diversa, segons ho són les gentes que han de practicar-la; i si, legislant per a reformar-la, ho hagués fet amb mires a totes les col·lectivitats que practiquen la seva doctrina, i amb mires encara a societats tan distintes en son origen, organització i finalitat, com la civil i l'eclesiàstica, no hauria pogut legislar amb l'eficàcia deguda.

Un dels principis fonamentals en els quals senta tota l'obra del «Còdex», és precisament aquesta naturalíssima restricció en l'aplicació dels seus textos. El cànon primer la restringeix a l'Església llatina, excloent-ne expressament l'oriental;¹ el segon, la restringeix, fins dintre la disciplina de l'Església llatina, a les qüestions que no són de litúrgia;² el tercer, la restringeix a les matèries no concordades

«Còdex», transcriu les instruccions que el Sant Pare va donar a la Comissió compiladora, i la primera diu: «*Ut codex eas tantummodo leges complecteretur quae disciplinam spectant.*»

Benet XV a la «Providentissima Mater», diu que promulga el «Còdex» «*ad disciplinam ecclesiasticam restituendam, firmandam.*»

1. Cànon 1. — Licet in Codice iuris canonici Ecclesiae quoque Orientalis disciplina saepe referatur, ipse tamen unam respicit Latinam Ecclesiam, neque Orientalem obligat, nisi de iis agatur, quae ex ipsa rei natura etiam Orientalem afficiunt.

2. Cànon 2. — Codex, plerumque, nihil decernit de ritibus et caeremoniis quas liturgici libri, ab Ecclesia Latina probati, servandas praecipunt in celebratione sacrosancti Missae sacrificii, in administratione Sacramentorum et Sacramentalium aliisque sacris peragendis. Quare omnes liturgicae leges vim suam retinent, nisi earum aliqua in Codice expresse corrigatur.

amb altres Estats;¹ el quart, la restringeix encara a les que no representen drets adquirits per persones físiques o morals, els quals expressament vol que s'entenguin respectats en absolut;² i fins el cinquè la restringeix amb relació als costums, declarant expressament vigents els no expressament inclosos en el text mateix dels canons nous, que com es pot suposar no parlen pas, per a derogar-los, dels costums civils de Catalunya.³

Com si no fossin suficients aquestes sis declaracions, el canó 23 consigna expressament que en cas de dubte no es presumeix la derogació de la llei preexistent,⁴ de la qual molt menys, per tant, es poden presumir les aplicacions.

I tanta ha estat la cura de Benet XV al promulgar-lo, perquè en cap manera es pogués estendre la

1. Can. 3. — Codicis canones initas ab Apostolica Sede cum variis Nationibus conventiones nullatenus abrogant aut iis aliquid obrogant; eae idcirco perinde ac in praesens vigere pergunt, contrariis huius Codicis praescriptis minime obstantibus.

2. Can. 4. — Iura aliis quaesita, itemque privilegia atque indulta quae, ab Apostolica Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive moralibus concessa, in usu adhuc sunt nec revocata, integra manent, nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur.

3. Can. 5. — Vigentes in praesens contra horum statuta canonum consuetudines sive universales sive particulares, si quidem ipsis canonibus expresse *reprobentur*, tanquam iuris corruptelae corrigantur, licet sint immemorabiles, neve sinantur in posterum reviviscere; aliae, quae quidem centennariae sint et immemorabiles, tolerari poterunt, si Ordinarii pro locorum ac personarum adiunctis existiment eas prudenter submoveri non posse; ceterae suppressae habeantur, nisi expresse Codex aliud caveat.

4. Can. 23. — In dubio revocatio legis praeexistentis non praesumitur, sed leges posteriores ad priores trahendae sunt et his, quantum fieri possit, conciliandae.

seva vigència a regulacions a les quals no ha d'entendre's, que, com si temés que amb aquestes primordials i taxatives declaracions encara es pogués dubtar, en la constitució promulgatòria «Providentissima Mater» directament alludeix les antigues aplicacions civils del Dret canònic i les recorda nominalment en els seus trets generals¹ per demostrar que, a l'escriure el seu text nou, l'Església obrava amb ple coneixement i absolut respecte envers elles; i seguint la constant tradició de l'Església, que si en el transcurs dels segles no ha negat la seva cooperació per a ajudar a satisfer necessitats civils dels pobles, espontàniament l'ha anat restringint, així com ells mateixos s'han anat organitzant. L'orientació seguida per Pius X i Benet XV amb referència a les lleis, és la mateixa seguida per llurs predecessors amb referència als Tribunals.²

1. «Neque enim solum barbararum gentium leges curavit Ecclesia abrogandas ferosque earum mores ad humanitatem informandos, sed ipsum quoque Romanorum ius, insigne veteris sapientiae monumentum, quod *ratio scripta* est merito nuncupatum, divini luminis auxilio freta, temperavit correctumque christiane perfecit, usque adeo ut, instituto rectius ac passim expolito privato et publico genere vivendi, sive actate media sive recentiore materiam legibus condendis satis amplam paraverit.»

2. Durant els segles medievals i els primers de l'edat moderna, el Tribunal de la Rota Romana de fet actuava com a suprem o d'última instància amb relació a bona part de les nacions d'Europa, i les seves sentències eren citades com a font de Jurisprudència.

En el proemi de Rafel de Llampillas a les *Decisions de Tristany*, pot veure-s'hi una de tantes comprovacions com podrien aduir-se. En les obres dels nostres jurisconsults la seva jurisprudència hi és constantment invocada. Fontanella, per exemple, en la Glosa XIII de la Clàusula IV del seu *De Pactis Nuptialibus*, n'invoca als n.ºs 9, 16, 18, 38, etc.

Sostenir, doncs, que la promulgació del «Còdex» no altera el nostre règim jurídic i que els seus textos no són aplicables a Catalunya, no sols no és obrar contrariant els designis de la Santa Seu o amb desconsideració envers l'Església, sinó precisament segons el seu pensament i desig.*

* El criteri de l'Església es manifesta en altres particularitats ben remarcables.

Una d'elles és, per exemple, que el «Còdex» deixa de regular tot un seguit de qüestions que tracten les compilacions anteriors, i avui es consideren pròpiament de Dret civil. Així no regula lo relatiu a successions.

La que assenyala, però, més fefaentment aquest criteri és la que gràficament queda condensada al cànon 1529, en el qual, parlant de la regulació dels contractes, diu que vol que es regulin per lo estatut en el Dret civil del territori, com si fossin de fet un contracte civil.

L'opinió dels comentaristes eclesiàstics del «Còdex», es mou dintre les mateixes normes d'allunyament de les regulacions civils, que inspiren els documents oficials citats.

La més autoritzada de les veus comentadores és la de la revista *La Civiltà Cattolica*, fundada per Pius IX, el director de la qual és nomenat per la Santa Seu, i que té el caràcter d'oficiós portantveu seu.

La Civiltà va començar pel juny de l'any passat la publicació d'uns articles comentant el «Còdex», deguts a la ploma d'un dels més eminents canonistes de la Companyia de Jesús (que ha treballat personalment en la compilació del «Còdex» i, demés, és català), i en ells, absolutament es parteix sempre de la base de què les lleis que hi són compilades fan referència exclusiva a l'Església. «La necessità di ridurre a breve compendio la legislazione ecclesiastica vigente ...; .... ad un'accurata revisione di tutta la legislazione ecclesiastica ...» Aquestes i altres frases similars, i sempre cenyides a la mateixa idea, són les utilitzades en tot el comentari. (*La Civiltà Cattolica*, quadern 1608, 16 juny 1917, pp. 547 i 548.)

Mes on d'una manera molt més explícita encara queda posat de relleu aquest criteri, és en l'apartat IV, núm. 2 del comentari, que té per títol «Principali riforme introdotte nel Codice. — A. Le norme generali del Diritto».

Ocupant-se, doncs, d'aquestes reformes fetes al Dret antic per la llei nova, diu això: «Non passerà senza mera-

La següent declaració, per tant, sota el punt de vista doctrinal, és absolutament innecessària: tan clara és la qüestió estudiada, segons el Dret públic i segons el privat, que ni hipotèticament pot admetre's dubte sobre ella.

* * *

No obstant, el Consell Permanent creu de necessitat el fer-la per raons d'ordre molt divers.

Les lleis orgàniques espanyoles, fetes amb un patró d'uniformitat per a tot Espanya, permeten que

viglia che fra le norme generali si ponga un libro sopra la consuetudine e le si dia forza da derogare la legge. Certe i codici moderni non usano ammettere una consuetudine contraria alla legge ... Ma questa meraviglia cesserà se si consideri la notabile differenza che corre tra la Chiesa e lo Stato. Primieramente, fra i sudditi di un Stato si da una maggiore omogeneità, e quindi è assai piu facile accommodate a tutti una legislazione comune, e meno difficile nel legislatore conoscere la necessità di ciascuna regione per non cagionare pregiudizio a legittimi interessi. Nella Chiesa è piu difficile che il supremo legislatore possa tenere presenti le particolari necessità di tutti e singoli i paesi, per cui si stende la Chiesa in tutto il mondo; ed è per poco impossibile fare una legislazione comune, almeno tale che sconda fino agli ultimi particolari, in modo che corrisponda alla necessità e condizioni tanta diverse delle diverse regioni» (posa aquí alguns exemples de diversitat al·ludint als territoris de missions. I segueix dient: «E qui occorre notare un altro divario fra la Chiesa e lo Stato. In questo, è una sola potestà legislativa commune a tutto lo Stato; legislatori particolari non si danno per ciascuna regione. Nella Chiesa invece, oltre il Romano Pontifice, i vescopi, sotto di cui e consi dipendenza da cui sono veri legislatori...» (*La Civiltà Cattolica*, quadern 1610, 21 juliol 1917, pp. 133 i 134.)

Les revistes *Razón y Fe*, dels PP. de la companyia de Jesús (articles del P. Ferreres), i *Revista de Estudios Franciscanos*, dels PP. Caputxins (articles del P. J. E. de M.), sense parlar concretament de la qüestió, sostenen un criteri que forçosament porta a la conclusió sostinguda. (Vegin-se

a Catalunya exerceixin funcions públiques amb relació al Dret funcionaris educats en la negació de la seva substantivitat, i, a major abundament, el Tribunal que en última instància falla les causes catalanes està organitzat atenent a preceptes fonamentals en el mateix criteri.

De més a més, a les Universitats, salvant tan comptades com honroses excepcions, no s'expliquen adequadament les Institucions del Dret nostre, ni tampoc

en ambdues els números des de l'últim trimestre de l'any passat.)

Els comentaris eclesiàstics que s'han fet especialment a Catalunya afirmant el mateix sentit, són encara — alguns d'ells — més expressius.

La «Asociación de Eclesiásticos para el Apostolado popular», domiciliada a Barcelona, va fer l'acte inaugural del seu curs 1917-1918 amb una conferència llegida per mossèn Miguel de Arquer, sobre *Los Párrocos en el nuevo Código de Derecho canónico*. L'acte va ésser presidit pel Sr. Bisbe de Barcelona, Iltrm. Sr. D. Enric Reig; la conferència té un preludi i en ell diu Mn. Arquer: «para acabar con tal estado de cosas Pío X, de feliz recordación, concibió la grandiosa idea de reunir todas las leyes eclesiásticas»; i més avall: «pero no olvidemos que el Código contiene solamente las leyes generales de la Iglesia».

El text de la conferència és publicat íntegrament en la *Reseña Eclesiástica*, Publicación mensual de la Asociación para el Apostolado Popular, núm. 108, novembre de 1917.

La revista *Vida Cristiana*, publicada a l'Abadia de Montserrat, i que tan alt prestigi ha assolit, ha publicat també uns comentaris al «Còdex», deguts a la ploma de Mn. Antoni Tenas.

En el primer dels articles en què es destrien, diu textualment que han estat reunides en el «Còdex» «totes i soles les lleis eclesiàstiques que vigeixen». Les paraules *totes i soles* al original són subratllades. (*Vida Cristiana*, núm. 28; Advent, MCMXVII.)

A l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació d'aquesta ciutat, durant els mesos de gener i febrer d'aquest any, hi donà un curset sobre el «Còdex» el P. Joan Evangelista de Montagut, O. M. C., del convent de PP. Caputxins de Sarrià, cate-

la seva història, el per què de la vigència de les compilacions que l'integren, les valors dels seus textos, l'eficàcia de la llei, la valor civil del costum; les mateixes lleis d'ensenyament s'inspiren en l'absolutament fals concepte de considerar-lo com a *foral* accidentalitat del que compila el Codi civil; i en aquestes

dràtic dels estudis que s'hi donen, i redactor canònic de la *Revista de Estudios Franciscanos*.

En la primera lliçó del curs, afrontà directament el problema de la vigència del Dret contingut al «Còdex», com a supletori del català; i fou sa opinió que no podia admetre's que pogués ésser invocat a Catalunya amb aquest caràcter.

La *Revista Jurídica de Cataluña*, en el número que té en premsa, publica un programa-ressenya de les lliçons, fet pel propi P. Evangelista de Montagut; en ell, per dues vegades al·ludeix a la qüestió, en els termes següents:

Programa-resum de les lliçons sobre el Nou Codi de Dret Canònic.

En les lliçons sobre el Nou Codi Canònic donades a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona al començament de l'any present, després de constatar aquests dos fets, és a dir: que *en el Codi Canònic no es legisla sinó per a la Iglésia*, i que *aquest Nou Codi Canònic no pot ésser invocat com a supletori del Dret català*, fou estudiat el dit Codi segons el programa que segueix, etc.

La revista *La Academia Calasancia*, que, encara que no és redactada tota per eclesiàstics, reflecteix el pensament dels PP. de les Escoles Pies, al seu n.º 693, corresponent al 25 d'octubre de 1917, publica un article que té per títol «El nuevo «Corpus iuris canonici» y el Derecho catalán», degut a la ploma del catedràtic de la Universitat literària de Barcelona Sr. Parpal i Marquès.

En ell sosté els dos resums següents:

a) Hipotético: Si el nuevo «*Corpus iuris canonici*» merece el *pase* del Estado Español ¿será este nuevo Código el que contendrá el Derecho supletorio de Cataluña? Contesto negativamente...

b) Real: Desde el día de Pentecostés de 1918 será vigente en Cataluña: para la cuestiones y asuntos eclesiásticos el nuevo *Corpus iuris canonici*; y para las materias de carácter supletorio del Derecho catalán, todos los incluidos en el Derecho canónico producidos antes de 1716.

Universitats hi reben la formació jurídica els esmentats funcionaris.

En sa conseqüència, les planes de les colleccions legislatives estan plenes d'interpretacions legals, que, sense discutir la bona fe amb què hagin estat fetes, són tan forçades i violentes com podria ésser-ho la de suposar que els textos del «Còdex» són aplicables a Catalunya.

La interpretació legal ha estat la força més anorreadora de totes les que han pertorbat la nostra vida jurídica des de fa dos segles, i és, per tant, d'urgent necessitat no deixar de fer cap actuació encaminada a impossibilitar per endavant una nova extensió seva, sia directament en els Tribunals, sia en les discussions acadèmiques de què tan trist record té Catalunya.*

* * *

No és sols aquesta merament negativa, però, l'actuació que aconsella l'interès de Catalunya.

Del Dret canònic s'ha nodrit el nostre règim durant vuit llargues centúries; per la seva influència ha perfeccionat les seves institucions; i, ço que és més encara, amb ell s'ha arribat a connaturalitzar tan essencialment, que ha fet esperit seu, fonament de la seva evolució, i força motriu de la seva biologia, les que li són pròpies : l'equitat canònica.

* «Por lo demás, puede considerarse que esta duda (no menys que el dubte inicial de tota la pertorbació motivada amb pretext de la interpretació de les lleis, per la promulgació del Decret de Nova Planta) se consideró en Cataluña como una cuestión académica que indicó Don Juan Antonio Mujal, catedrático de Cervera.» — Traducció al castellà dels *Usatges* etc., per D. Pedro Nolasco Vives y Cebriá, vol. I, pàg. 95.

Si, doncs, la seva història, la seva filosofia i fins el seu esperit, tenen una connexió essencial amb el nostre règim, no sols no pot tenir per a Catalunya cap aventatge el rompre-la violentament, sinó que per fatal derivació de la nostra mateixa manera d'ésser el rompiment hauria de produir un corsecament i, en definitiva, desnaturalització que sols tindria per resultat rompre el parallelisme, que és base del nostre equilibri jurídic, entre l'evolució del Dret i la de l'esperit català.

Que Felip IV destruí els nostres orgues legislatius, no ens obliga pas a viure en una cega passivitat, impossibilitats de treballar per al millorament de les nostres lleis; i com és inqüestionable que la incorporació al règim català d'alguns dels cànons que han substituït els antics, representaria un veritable progrés, ço que aconsella el més elemental patriotisme és conservar la compenetració amb el canònic, i continuar seguint les seves evolucions, fent nostres els avenços que faci en ses lleis l'Església; és a dir, no interrompre la secular biologia catalana que ha permès anar perfeccionant les nostres lleis per l'assimilació dels perfeccionaments que millorin les forasteres i més si ens són secularment supletòries.

No oblidem que la mateixa raó intrínseca que ens aconsella ara no pertorbar el nostre règim acceptant mecànicament i tot d'una el «Còdex», ens porta a assimilar-nos, en harmonia a les nostres necessitats jurídiques, tots els avenços que l'experiència ha dictat al seny de Roma, del qual s'ha nodrit sempre el seny català.

A aconseguir-ho pràcticament va encaminat el segon dels acords proposats.

* * *

Atenent a aquestes raons, el Consell Permanent sotmet a l'aprovació de l'Assemblea aquesta declaració i acords.

* * *

El text de la declaració és prou clar perquè necessiti cap comentari.

S'hi parla de *vigència*, i no de *vigència* per la Santa Seu, perquè pot considerar-se que l'acceptació oficial que faci del «Còdex» el Govern espanyol, és una declaració de *vigència* amb relació a Espanya, i per tant a Catalunya, i no influint la promulgació en si, tampoc pot influir la seva acceptació per l'Estat.

Es diu, demés, que el sentit en què no altera el nostre règim jurídic, és en el que els seus textos no són aplicables com a supletoris dels catalans, perquè per l'article 12 del Codi civil, a Catalunya, vigeix el títol IV del seu llibre I, referent al matrimoni, i com el «Còdex» altera la seva regulació, les modificacions que motivi en l'esmentat títol IV, del llibre I, seran aplicables a Catalunya, perquè en aquest cas no és supletori del Dret català.

DECLARACIÓ

Tot i continuant el Dret canònic essent el primer supletori del català, la *vigència* del *Codex Iuris canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* no altera el règim jurídic de Catalunya, i els seus textos no poden ésser invocats com a supletoris dels catalans.

ACORDS

I

S'autoritza el Consell Permanent per a fer totes les gestions que cregui necessàries per aconseguir que l'antecedent declaració tingui tota l'eficàcia possible en el termini més breu.

II

S'encomana al Consell Permanent que estudiï quins cànons del «Còdex» convindria que s'incorporesin al règim jurídic català, per a invocar-los com a Dret supletori en substitució dels seus equivalents avui invocables, a fi que, una vegada coneguts, pugui fer les gestions encaminades a aconseguir que siguin declarats legalment aplicables.

Palau de la Generalitat, 3 maig 1918. — *El President*, J. PUIG I CADAVALCH. — *Els Consellers*: FRANCESC D'A. BARTRINA — JOSEP M. ESPAÑA — ANSELM GUASCH — MARTÍ INGLÈS — JOSEP MESTRES — AGUSTÍ RIERA — JOSEP ULLED — JOAN VALLÈS I PUJALS.

L'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya, en reunió celebrada el dia 28 de maig, prengué els següents

ACORDS

I. — S'aprova la «Declaració» i el primer extrem del projecte d'acord presentat pel Consell Permanent.

II. — S'encomana al Consell Permanent que formulï, en el termini més breu possible, per a portar-les a l'aprovació de l'Assemblea, les regles de Dret integrants del Règim jurídic català, codificant-les, sigui parcialment per Institucions, o sigui totalment; i que faci demés totes les actuacions necessàries per a portar la normalitat a la vida jurídica catalana i assegurar l'eficàcia de son normal expandiment.

III. — S'autoritza el Consell Permanent per a fer totes les gestions necessàries per a portar a compliment l'anterior acord; per a utilitzar els mitjans que a l'efecte cregui convenients; per a crear, si ho creu oportú, un instrument permanent tècnic d'actuació en el Règim jurídic; i per a fer les despeses que, per aquestes finalitats, siguin necessàries, donant-ne després compte a l'Assemblea.

ANEX

Abans de formular la declaració que es conté en aquest Projecte, consultà el Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya l'opinió dels senyors lletrats D. Josep Vilaseca i Magarre, D. Guillem M. de Brocà i D. Francesc de P. Maspons, referent a la conveniència i oportunitat d'aquesta deliberació.

Es transcriuen seguidament els informes respectius de les personalitats consultades.

En comunicació de la data de 26 del proppassat mes d'abril, se'm féu saber que «preocupat el Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya amb el greu problema jurídic que planteja a Catalunya la promulgació del «*Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicte Papae XV auctoritate promulgatus*», en sessió del jorn precedent em conferí la gran honra de demanar el meu parer sobre si «la vigència de l'esmentat *Codex* altera o no el règim jurídic de Catalunya, i, en conseqüència, els seus textos poden o no ésser invocats com a supletoris dels catalans, tot i continuant el Dret canònic essent el primer supletori del Dret català».

Gran lloa mereix l'egregi Consell Permanent de la Mancomunitat per vetllar tot quant pertany a la vida jurídica de Catalunya, i prevenir els problemes que poden portar la incertitud en els sacratíssims drets i respectables interessos civils i, tal vegada, trontollar i fins capgirar la nostra legislació. Cada poble es dona a si mateix la llei, diu un Usatge, i meritori és que lo

lliurat del naufragi de la nostra llei, sigui defensat i es vegi de refer-lo i donar-li nova saba.

Però en el cas present no existeix el problema, i la contesta a la pregunta feta pel Consell és ben senzilla.

La recepció del Dret romà a Catalunya fou obra d'un moviment savi amb adjutori de quins devien fallar els litigis en una terra mancada de suficients lleis positives; que no eren completament suplertes per les costums que arreu subsistien o es formaven, i en l'esmentat moviment savi s'entenia que el Dret romà devia aplicar-se amb les modificacions resultants dels Cànon de l'Església i inspirades en l'equitat contraposada al rigorisme històric del Dret romà. Com digué el sapientíssim jurisconsult Oliba (*Commentarium de actionibus*, vol. I, pàg. 572, n.º 3), no fou admès perquè procedeix d'un superior del Comte de Barcelona; altre jurisconsult de gran autoritat, Tomàs Mieres (*Apparatus*, etc., 2.ª edició, vol. II, pàg. 162, n.º 41), consignà, d'acord amb la teoria llavors en voga, l'existència d'un Dret apel·lat *Comú*, format pel canònic i el civil romà, tal com es troben en el respectiu *corpus*, i aquesta fou la intel·ligència donada al capítol de les Corts celebrades pel rei-comte Martí en 1409, que ordenà l'administració de la Justícia segons els Usatges i demés lleis i costums de Catalunya, *dret comú*, equitat i bona raó.

Més explícita fou la constitució de les Corts tingudes per Felip II (III de Castella) en 1599, que encara és fonamental en la determinació del Dret vigent, a l'ordenar que quan faltaren els elements legislatius propis del Principat, es decideixen les causes *segons la disposició del Dret canònic*, i ell faltant, etc. No hi ha dubte que amb tal disposició fou sancionat el Dret canònic com a Dret civil de Catalunya en defalliment de lleis i costums pròpies, i que aquesta sanció comprengué les disposicions contingudes en el «Corpus iuris canonici» i les del Concili tridentí aleshores ja donades i admeses arreu on el matrimoni tan sols era considerat com a sagrament,

però sempre que per l'ús no fossin ací rebutjades, com ho fou la del Motu proprio de S. S. Pius V sobre creació de censals, amb tot i ésser anterior a la constitució de l'any 1599. No es plantejà el problema de si les disposicions canòniques posteriors a la mateixa constitució eren aplicables, com a dret supletori, a Catalunya, per manca d'importància per al Dret civil.

Encara que s'hagués d'afermar d'una manera absoluta que eren aplicables, hauria de rebutjar-se aquest criteri en quant al temps posterior a la transmutació radical operada a Catalunya a l'esborrar-se la seva personalitat pròpia i, amb ella, suprimir la facultat legislativa del Principat, i d'aquesta afirmació en gita fora tot dubte el decret de l'any 1716 anomenat *de Nova Planta*.

Per son capítol 41, Felip V es reservà les *regalies majors i menors*. Regalia major era l'esmentada facultat legislativa, la qual, per tant, va quedar reservada exclusivament al monarca, i passà després a les Corts amb el rei. Impossibile fou l'existència d'altre qualsevol element legislatiu, i, per tant, el de l'Església. Ja les disposicions que aquesta dictés, mal tinguessin caràcter civil, no podien ésser incorporades al Dret de Catalunya. No és ara la primera vegada que el dictaminant ho afirma; ja que ho digué en l'obra que, juntament amb D. Joan Amell, publicà sobre Dret civil català. Ningú s'havia ocupat d'aquest punt, sens dubte per haver-se tingut per fora de tota disputa la impossibilitat que novelles disposicions canòniques tinguessin a Catalunya força de llei civil. Posteriorment en tractà un jurisconsult, gran amador de la terra y partidari entusiasta del Dret canònic: el catedràtic D. Joan de Déu Trias i Giró (*Conferencias de Derecho civil catalán*, pàg. 124), qui digué que, qualsevols que fossin les seves particulars conviccions, no podia abrigar la il·lusió que el legislador espanyol entengués acceptar les disposicions canòniques posteriors al Decret de Nova Planta, ni que els Tribunals es dobleguessin a aquesta acceptació.

No cal, doncs, promoure cap declaració respecte d'aquest punt, a més de la dificultat que hi hauria en puntualitzar per qui o per quin organisme hauria d'ésser feta la declaració. Matèria és, aquesta, pròpia exclusivament dels Tribunals, i ben segur és ço que resoldrien. No es pot defugir que algú a qui, per exemple, convingui ésser declarat major d'edat abans de tenir 25 anys, s'empari en el cànon 88 del nou *Codex Iuris Canonici* que fixa l'edat en 21 anys; però això seria cosa semblant a la d'aquell que, convenint-li fer seves unes finques venudes que havien pertangut als seus pares, posà una demanda de retracte gentilici, suposant que aquest existia a Catalunya per establir-lo el Levític, i que tal llibre bíblic forma part del Dret canònic; monstrositats que rebutjà el Tribunal Suprem en sentència de 14 de maig de 1864.

Aquest és el parer fonamentat en la pregonia convicció de qui té l'honra de contestar a la pregunta del Consell.

Barcelona, 7 de maig de 1918.

G. M. de Brocà

Molt apreciada ha estat per mi la comunicació de 26 del proppassat mes d'abril, en la qual se'm diu que, preocupat el Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya del greu problema jurídic que planteja a la nostra terra la promulgació del «*Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae auctoritate promulgatus*», ha acordat demanar el meu parer sobre si la vigència de tal Codi altera o no el règim jurídic de Catalunya i, en conseqüència, si els seus textos poden o no ésser invocats com a supletoris dels catalans, tot i continuant el Dret canònic essent el primer supletori del Dret català.

Plau-me en extrem la cura que la Mancomunitat demostra tenir del Dret civil de casa nostra, que avui trontolla, fent necessari esmerçar totes les energies per a salvar-lo de la ruïna a què insidiosament se'l porta.

Lloabilíssima és aqueixa actuació de la Mancomunitat, perquè no hi ha res més greu que la inestabilitat, la falta de fixesa del Dret, que és la característica d'aqueixos últims anys. Interpretat nostre règim jurídic per organismes que, per respectables que siguin, no surten del mateix poble on el Dret neix i es desenrotlla i que si, a força d'estudi, poden arribar a conèixe'l no el senten perquè no és el seu propi ni l'han viscut, es multipliquen en els Tribunals les decisions contradictòries i radicalment oposades, i quan s'arriba a la interpretació del Superior, sembla que sigui ja norma fixa de criteri la de resoldre en contra de l'aplicació del Dret que ens creiem tenir, fins malgrat l'esmotxament que li féu el Codi civil espanyol.

Cal, doncs, defensar-ho, això que és nostre, ja que per als pobles té encara molta més importància el Dret civil, perquè ell mateix és qui els dóna vida, que el Dret polític, gairebé sempre circumstancial i voluble.

I agraint la immerescuda honra que se'm concedeix demanant-me un parer, com a meu modest i desproveït d'autoritat, crec que la pregunta que es formula pot ésser senzillament i breument contestada.

Pot gairebé dir-se que és un problema de Dret públic el que es planteja. I bé podria formular-se la pregunta demanant si l'Església constitueix avui respecte del Dret civil de Catalunya un Poder legislatiu.

Tinc la certesa que la resposta negativa fóra unànime i amb ella la qüestió quedaria resolta.

¿Com el Dret canònic és supletori a Catalunya després de nostres lleis i amb preferència al Dret romà que s'anomenava civil?

No és cas de fer una disquisició històrico-jurídica; n'hi ha prou amb acudir als textos:

La famosa Constitució de Felip II (III de Castella) sancionant l'acord de les Corts de Barcelona de 1599, estableix, d'una manera precisa, nostre règim jurídic, ordenant que es decideixin les causes «segons la dis-

posició dels Usatges, Constitucions y Capítols de Cort y altres drets del present Principat y Comtats de Roselló y Cerdanya, y en los casos que dits Usatges, Constitucions y altres drets faltassin, hajan de decidir-se les dites causes segons la disposició del Dret canònic y aquell faltan del civil, &c.»

En aquell instant, i ja d'una manera no dubtosa, va incorporar-se el Dret canònic, llavors existent, a nostre Dret, en tot allò que en nostres lleis pròpies no estava previngut o resolt. Qui tenia potestat per a fer-ho, va completar nostre Codi jurídic acoblant-hi els preceptes del Dret de l'Església, com si els transcrivís, passant llavors a formar part de nostre Dret. Pot dir-se, amb expressió un xic vulgar, que va fer-se una còpia que, per l'autoritat de qui va ordenar-la, tenia tota la força de llei promulgada, però sense que l'acte pogués portar altra transcendència.

He dit : «Llei promulgada». Per qui? És, potser, que els preceptes del Dret canònic com a supletori han regit i regeixen a Catalunya perquè els ha promulgat l'Església? De cap manera : Dret nostre són perquè les nostres Corts volgueren i al Rei plagué sancionar-ho. Establert està nostre Dret. Les modificacions i fins derogacions que una potestat hagi fet o faci, en allò seu que volguérem aprofitar per nostre, no poden ja afectar-nos. Si s'arribés a sostenir el contrari, seria conseqüència lògica el reconèixer dintre de l'Estat una Sobirania que no és la seva pròpia.

Felip V, en son Decret de Nova Planta (16 gener 1716), va reservar-se les Regalies majors i menors i, per tant, la facultat legislativa, venint així a excloure qualsevol potestat que no fos la reial. Encara, però, que no hagués consignat aqueixa reserva expressa, no per això s'hauria de creure que l'Església, pel sol fet d'assimular-se el Poder legislatiu a Catalunya disposicions d'ella nascudes, hagués adquirit el dret més preuat de sobirania, la potestat de dictar i promulgar lleis.

Si el Dret canònic, com a supletori, forma part de nostre Dret català, no és pas perquè l'Església ens en fes mercè o ens l'imposés, sinó perquè, qui poder legislatiu exercia sobre la nostra terra, va donar-li tal caràcter.

Així, doncs, el Dret canònic posterior a l'època de la que podem dir-ne incorporació a nostre Dret, no pot regir en nostre Principat per la raó potíssima que cap poder sobirà que ens obligui l'ha promulgat.

En resum, i contestant concretament a la pregunta formulada, crec, amb ferm fonament, que el nou *Codex Iuris Canonici* no altera el règim jurídic de Catalunya, i que els seus textos no poden ésser invocats, tot i continuant com a supletoris del Dret català les disposicions canòniques que li foren incorporades l'any 1559.

Aquest és el meu parer, sotmès sempre a qualsevol altre més encertat, que, amb mostres d'agraïment per haver-se'm considerat digne de donar-lo, transmeto a aqueix il·lustre Consell.

Barcelona, 7 de maig de 1918.

Josep Vilaseca i Magarre

Contestant la comunicació del 26 del proppassat abril relativa a la possible vigència a Catalunya del *Codex* de Dret canònic promulgat per la Santa Seu el dia de Pentecostès de 1917:

atenent a què no es pot admetre que un poder que no té la sobirania civil d'un territori, ni per tant facultat legislativa civil, amb relació a ell, pugui de fet legislar-li substituint els textos integrants del seu règim per altres diversos;

atenent a què el Govern espanyol no ha fet cap promulgació de vigència del *Codex* com a supletori del Dret català;

atenent a què a Catalunya no pot haver-se format, ni tan sols iniciat, costum jurídic justificador de l'aplicació de sos textos;

l'infrascrit opina : que el «*Codex Iuris canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*» no pot considerar-se vigent a Catalunya com a supletori del Dret català, i que, per tant, sa promulgació no altera el nostre règim jurídic, ni els seus textos són invocables com a supletoris dels catalans, tot i continuant el Dret canònic essent supletori del Dret català.

Barcelona, 7 de maig de 1918.

Francesc de P. Maspons

RF-4-28

REGIM JURÍDIC